

Vassa instrument inom hälso- och sjukvården

Skär- och sticksår orsakade av vassa instrument kan utsätta arbetstagare för blodburna sjukdomar.

Om vassa instrument hanteras på en arbetsplats ska arbetsgivaren se till att de biologiska riskfaktorerna på arbetsplatsen är under kontroll på det sätt som lagen kräver. I denna anvisning beskrivs hur biologiska risker orsakade av vassa instrument kan hanteras.

Vassa instrument som används inom hälso- och sjukvården är till exempel:

- skärknivar
- kyretter
- lansettnålar
- synålar
- vingnålar
- injektionssprutor
- andra redskap avsedda för medicinsk operation
- nålar i en anordning avsedd för blodprovstagning
- ihåliga nålar som används i intravenösa kanyler.

Vid hantering av vassa instrument kan en plötslig, oförutsedd händelse orsakad av en yttre faktor leda till ett olycksfall i arbetet där arbetstagaren till exempel får ett snitt eller ett stick och utsätts för en skada eller infektion.

Hantering av risker orsakade av vassa instrument

1. Kartlägg de biologiska agenser som man kan exponeras för i arbetet vid hantering av vassa instrument.
2. Gör en bedömning av riskerna med biologiska agenser på arbetsplatsen. Det centrala i arbetsgivarens bedömning är att fastställa
 - vilka biologiska agenser som förekommer på arbetsplatsen när vassa instrument hanteras
 - vilka deras faroklasser är
 - i vilka arbetsskeden arbetstagarna exponeras för de biologiska agenserna i fråga
 - vem som exponeras för dem
 - hur stor exponering arbetstagarna utsätts för
 - vilken betydelse exponeringen för biologiska agenser har för arbetstagarens säkerhet och hälsa.

> Du kan till exempel använda en modellblankett som utarbetats för att utreda och bedöma riskerna med biologiska agenser på arbetsplatsen. Blanketten och ifyllnadsanvisningar finns på [Tyosuojelu.fi](https://tyosuojelu.fi) på sidan [Riskbedömning på arbetsplatsen](#) ([Tyosuojelu.fi > Arbetsförhållanden > Biologiska agenser > Bedömning](#))
3. Bedöm hur exponeringen kan förhindras eller minskas.
4. Vägled och instruera arbetstagarna att använda säkra arbetsmetoder och personlig skyddsutrustning.
5. Säkerställ att arbetet utförs på ett säkert sätt och enligt anvisningarna.

Förebyggande

1. Förbjud onödig användning av vassa instrument.
2. Skaffa instrument med inbyggda säkerhetstekniska skyddsmekanismer.
3. Förbjud placering av nålar tillbaka i nålskyddet efter användning om risken för olycksfall inte effektivt kan minskas med hjälp av lämpliga anordningar, verktyg eller andra hjälpmedel.
4. Se till att det på arbetsplatsen finns säkra förfaranden för bortskaffande av vassa instrument och förorenat avfall.
5. Se till att det finns tydligt märkta och tekniskt säkra behållare för bortskaffande av vassa engångsinstrument.
6. Placera behållarna så nära de utrymmen där instrumenten hanteras som möjligt.
7. Gör upp rutiner för arbetsplatsen för att motverka biologisk exponering och olycksfall orsakade av vassa instrument.
8. Introducera alla arbetstagare i de rutinanvisningar som utarbetats för arbetsplatsen.

Om ett olycksfall inträffar

1. Utred orsakerna till olyckan eller risk-situationen och vilka förhållanden som rått. Anteckna vad som har hänt och vidta de åtgärder som fallet kräver för att förhindra motsvarande risksituationer eller olycksfall.
2. Beakta följande vid planeringen och ordnandet av beredskap för första hjälpen:
 - postexpositionsprofylax, medicinska provtagningar och hälsokontroller. Beslut om dessa fattas av en legitimerad läkare på medicinska grunder.
3. Se till att arbetstagaren utan dröjsmål underrättar arbetsgivaren om en olycka eller risksituation som orsakas av ett vasst instrument och som kan öka risken för en blodburen infektion.

Anteckningar

Mer information och anvisningar

- > [Arbetskyddsförvaltningens webbtjänst Tyosuojele.fi](#) > [Arbetsförhållanden](#) > [Biologiska agenser](#)
- > [Arbetskyddscentralen: Biologiska arbetsmiljöagenser: bakterier, svampar och virus \(på finska\)](#)
- > [Arbetshälsoinstitutet: Biologiska agenser på arbetsplatsen](#)
- > [Arbetshälsoinstitutet: Smittsamma sjukdomar](#)
- > [Vassa instrument inom hälso- och sjukvården \(på finska\). Förebygg stick- och snittolyckor effektivt. Miljöministeriets publikation \(pdf\), 2014.](#)
- > [Avfallsguide för hälso- och sjukvården \(på finska\). Miljöministeriets publikation \(pdf\), 2023.](#)

Lagstiftning

- > [Arbetskyddslag \(738/2002\)](#)
- > [Statsrådets förordning om skydd för arbetstagare mot risker som orsakas av biologiska agenser \(933/2017\)](#)
- > [Social- och hälsovårdsministeriets förordning om klassificering av biologiska agenser \(748/2020\)](#)
- > [Statsrådets förordning om avfall \(978/2021\): Bilagor 1–5: SRf om avfall \(pdf\)](#)